

Om tegn til tale til børn med autisme

af Maria Vedel, tale-hørepædagog, Center for Autisme

Diskussionen om hvorvidt børn med autisme profiterer af tegn til tale i deres sproglige indlæring, har efterhånden stået på i mange år, idet nogle fagfolk har gode erfaringer med tegnstøtte, mens andre har erfaringer med, at man har tilført barnet en visuel støj, som kun har virket yderligere forstyrrende og kaotisk for barnet. I nogle specialbørnehaver og specialskoler indgår en vis brug af støttetegn som en naturlig del af undervisningen, idet klientellet traditionelt er personer med basale kommunikative færdigheder, som er umodne i forskellig grad, men som tydeligt støttes ved den visuelle sikkerhed, som brug af tegn giver. På disse institutioner vil barnet med autisme også blive tilbudt at lære tegn. Andre steder, specielt på skoler, hvor undervisningen er specielt rettet til børn med autisme, er man forsigtige med at introducere for mange kommunikationsmåder for barnet på en gang, for ikke at styrke usikkerhed og forvirring.

Det børn med autisme har til fælles, er afvigelser på områderne kommunikation, social udvikling og leg, og adfærd og interesser. Derudover er de meget forskellige, spændende fra børn med normale intellektuelle ressourcer til svær retardering, og med vidt forskellige grader af vanskeligheder på de forskellige områder, samt i forhold til eventuelle tillægshandicap. Det er karakteristisk for denne gruppe børn, at deres udviklingsprofil er mere ujævn end hos en tilsvarende gruppe uden autisme på samme intellektuelle niveau. Som oftest ligger deres styrke på området *visuel perception*, hvilket man udnytter i visualiseringspædagogikken, og hvilket umiddelbart skulle tale for brugen af tegn til tale.

Under overskriften *kommunikation* indgår mange basale færdigheder, som normalt beherskes af et lille barn før det er fyldt 1 1/2 år:

- Opmærksomhed på og *aflæsning* af et andet menneske
- Spejling og imitation på forskellige niveauer
- Fælles opmærksomhed på noget længere væk, pege og vise hinanden noget
- Brug af beskrivende gestus for at forklare et andet menneske noget
- Række noget til hinanden (dele, dele glæde)
- Stille ikke verbale spørgsmål og forvente svar (dialog)

En omfattende undersøgelse fra 1994 af Dilavore og Lord, af børn med autisme, samt af en kontrolgruppe af børn med mental retardering uden autisme viste, at børn med autisme i 2-års alderen viser afvigende udvikling med hensyn til ekstremt mangelfuld

symbolfunktion.

Modsat de matchede mentalt retarderede børn uden autisme, forstår de autistiske børn ikke gestus, ligesom forståelsen af ord og sætninger er markant ringere. Barnet med autisme peger først rekvirerende i alderen 3-5 år, i begyndelsen uden ledsagende blikkontakt. Ligeledes tager de først initiativ til fælles opmærksomhed tidligst i 4-5 års alderen. Barnet med autisme har svært ved at forstå signalværdien i andres pege og gestus, måske ser barnet bare på fingeren. Andre børn med autisme, med vekslende grad af mental retardering, kan have en veludviklet imitationsevne, selvom de endnu ikke har udviklet forståelse af dialog på noget niveau. For disse børn er det vigtigt, at der arbejdes med en basal forståelse af omverdenen og af, hvad kommunikation er, før der overhovedet arbejdes med indlæring af talesprog eller tegn til tale. Ellers bliver brugen af tegn til tale let til visuel støj, idet barnet tror det skal imitere de bevægelser det ser, uden forståelse af, hvad bevægelserne skal bruges til.

Til basal forståelse af, hvad kommunikation er, vil et billede eller et objekt ofte være en tydeligere og mere entydig meddelelse end ord eller tegn, da billedet eller genstanden har en vedvarende substans, og derfor ikke er væk, før man har nået at opfatte det. Ord og tegn er som sæbebobler, der pludselig er væk, selvom tegnene er mere tydelige end ordene, da tegnene jo har den visuelle støtte i sig.

Når barnet efterhånden har forstået, hvad basal kommunikation er, vil det vise sig, om talesproget er der (børn med autisme snakker ofte før de forstår, af samme grund som nævnt ovenfor), eller om de har specifikke, ekspressive vanskeligheder, som gør, at de i lighed med børn, der har umoden sprogudvikling, vil profitere af kompenserende kommunikationsmåder. De projekter, der har beskrevet nogle meget vellykkede forløb med tegn til tale hos børn med autisme, har været lidt ældre børn, der har behersket visse basale, kommunikative færdigheder.

Litteratur:

Lis Gerhard: Beskrivelse af projekt på Sofieskolen

Rita Jordan: Autism and sign (artikel)

Malene Riise, Maria Vedel, m.fl.: Totalkommunikation. Tegn til tale (Døves Center for Totalkommunikation, 1990)

Theo Peeters: Autism. (Videnscenter for Autisme, 1997)

Annegen Trillingsgaard: Tidlige tegn på autisme (Videnscenter for Autisme)

Søren Kristiansen: At forklare autisme (Hans Reitzels Forlag)

Delavore og Lord, 1994: Undersøgelse af børn med autisme i 2-års alderen